

Lausuntopyynnön diaarinumero: VÄYLÄ/4852/04.00/2021

LAUSUNTO

Valtion väyläverkon investointiohjelma vuosille 2022-2029

Viitostie ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtion väyläverkon investointiohjelma vuosille 2022-2029. Kannatamme Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien (Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa, ja Lappi) kannanottoja ja täydennämme lausuntoa korostamalla valtakunnallisesti tärkeän, koko Suomea halkovan pääväylän – valtatie 5 merkitystä.

Valtatie 5 systemaattinen kehittäminen vaihe kerrallaan on kriittistä elinkeinoelämän ja aluetalouden kannalta. Viitostie ry vetoaakin vahvasti, että Leppävirta-Kuopio hanke otetaan uudelleentarkasteluun, jossa huomioidaan väylän varrella sijaitsevien yritysten tulevaisuuden investoinnit, aluetalousvaikutukset sekä niistä seuraava elinvoiman sekä liikenteen määrän kasvu.

• **Onko investointiohjelmassa kuvattu ymmärrettävästi sen valmisteluperiaatteet?**

Valmisteluperiaatteet on kuvattu valtaosin selkeästi. Viitostie ry esittää vahvan tarpeen selkeyttää periaatetta, kuinka alueiden elinkeinoelämän tarpeet huomioidaan tasapuolisesti. Pelkästään laki Väylävirastosta edellyttää alueiden ja elinkeinoelämän tasapainoista kehitystä: *Virasto edistää toiminnallaan väyläverkon toimivuutta, automatisaatiota, liikenteen turvallisuutta, kestävä kehitystä osana liikennejärjestelmän kokonaisuutta sekä alueiden ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja tasapainoista kehitystä.*

Lisäksi liikennejärjestelmä analyysia ja strategista tilannekuvaa tulee pikimmiten kehittää ennakoimaan mm. esimerkiksi etätyön ja monipaikkaisuuden vaikutukset liikennemäärälaskentaan ja liikennesuorite-ennusteisiin.

• **Investointiohjelman laatimista ovat ohjanneet Liikenne 12 –suunnitelman lähtökohdat, tavoitteet, strategiset linjaukset ja toimenpiteet. Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin? Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?**

Viitostie ry on erittäin huolestunut, että valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman ensimmäinen tavoite koko Suomen saavutettavuudesta ei toteudu: *Liikennejärjestelmä takaa koko Suomen saavutettavuuden ja vastaa elinkeinojen, työssäkäynnin ja asumisen tarpeisiin.*

Suomen liikenneinfrainvestoinnit ovat koko 2000-luvulla painottuneet vahvasti Etelä- ja Länsi-Suomeen. Eikä tilanne näytä muuttuvan tällä vuosikymmenellä. Nyt lausunnolla olevassa esityksessä tiehankkeiden *merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat pistemäisesti isoille ja keskisuurille kaupunkiseuduille (Helsingin, Turun, Tampereen, Jyväskylän, Porin ja Vaasan seudulle). Lisäksi merkittäviä kuljetusten käyttäjähyötyjä syntyy investointiohjelmaan sisältyvällä yhteysvälillä Pirkanmaan ja Keski-Suomen välillä (vt 9) sekä pienemmässä väärin Tampereelta Etelä-Pohjanmaalle (vt 3), Kouvolaan Kotkaan (vt 15) ja Käsivarren Lapissa (vt 21).*

VIITOSTIE RY

Itäisessä Suomessa, etenkin Pohjois-Savossa, Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa liikenneväylät ovat jääneet jälkeen merkittävästi, mikä heikentää alueen vetovoimaa sekä erityisesti elinkeinoelämän kansainvälistä kilpailukykyä. On kuitenkin muistettava, että Itä-Suomessa on huomattavat metsä-, kaivos- ja elintarviketeollisuuden sekä energia-, teknologia- ja koneteollisuuden sektorit. Lisäksi alueella on kasvavia matkailukeskuksia (Ruka, Vuokatti, Tahko, Järvi-Sydän sekä useita kansallispuistoja), kasvava terveys- ja hyvinvointiteknologian sektori, sekä läheisyys Venäjän markkinoille.

Alueella on vahvaa kasvua. Esimerkiksi Kuopio oli 2. muuttovetovoimaisin kunta viimeisten 12 kuukauden aikana. Lisäksi pelkästään Pohjois-Savon 20 veturiyritystä ennakoii seuraavaan 5 vuoden investointien olevan yli 837 miljoonaa euroa ja rekrytointitarve yli 1350 henkeä. Liikenneinvestointien vaikutus yritysten sijoittumiseen näkyy hyvin Mikkelissä, jossa paraikaa rakennetaan valtatie 5 Mikkelin-Juva väliä. Kun matkanopeudet ja turvallisuus lisääntyvät, tuo se lisää yrityksiä väylän varrelle. Logistiikka-alan yritykset, kuten Schenker ja Kuljetusliike Kairamo & Koramo ovat kasvattaneet jakelukeskuksiaan Mikkelissä. Lisäksi Ponsse Oyj perusti huolto- ja varaosatukikohdan Mikkelin Visulahteen. Parhailaan Biltema rakentaa uutta myymälää ja myös Skoda on päättänyt rakentaa uuden toimipisteen alueelle. Lisäksi Mikkelin kaupunki neuvottelee useiden yritysten sijoittumisesta Visulahteen. Eikä Viitostien vaikutus rajoitu pelkästään Visulahteen, vaan Tikkalan teollisuusalueella on uusia investointeja muun muassa Suutarinen yhtiöitten toimesta. Edelleen Mikkelin-Juvan välin valmistuminen tuo lisää raskaan liikenteen virtaa myös Joensuusta valtatie 23:n kautta.

Valtatie 5 varrelle onkin rakentumassa valtatie 5 ja Savon radan kehittämisvyöhyke, Viitoskäytävä. Viitoskäytävä kasvuvyöhykkeen tarkoituksena on vahvistaa kaupunkien kestävien tunnin työssäkäyntialueiden toimivuutta sekä kehittää matkailua erityisesti kestävästi liikkumisen ja matkaketjujen näkökulmasta. Viitostie ry on tehnyt aloitteen kattavan vaihtoehtoisen käyttövoiman lataus- ja tankkausverkoston rakentamisesta viitostien varrella oleviin kaikkiin kuntiin, kaupunkeihin ja liikenteen solmukohtiin.

Viitostie ry paheksuukin, että väyläinvestointien aluekehityksen vaikutuksia vähätellään. Samalla kuitenkin investointiohjelman vaikutukset taloudellisen kasvun edellytyksiin kohdassa korostetaan, että erityisesti Helsingin ja Tampereen seutujen hankkeet tukevat talouskasvun edellytyksiä vahvistamalla niiden työmarkkina-alueita. Liikenneinvestoinneilla on kuitenkin merkittäviä aluetaloudellisia vaikutuksia tuottavuuteen, työmarkkinoihin, tuotemarkkinoihin ja maankäyttöön unohtamatta liikenneinvestointien rakentamisenaikaisia vaikutuksia sekä valmiin infran käyttäjähöyryjä (Laakso & Metsäranta 2017).

Yhdistys esittää, että hankearvioinnissa hyötykustannusuhdelaskennan lisäksi huomioidaan liikennehankkeiden laajemmat taloudelliset vaikutukset sekä painotetaan vahvasti alueiden tasapuolista ja vuorottaista kehittämistä.

- **Onko mielestänne ohjelmaa mahdollista muuttaa Liikenne 12 –suunnitelman talousraamin puitteissa siten, että valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteet toteutuisivat paremmin ja kokonaisvaikutusten arvioinnin mukaan tulos olisi parempi? Miten muuttaisitte ohjelmaa ja miten perustelette paremmat vaikutukset?**

Investointiohjelman maantieverkon kehittämisen talouskehys on 1 030 milj. euroa ja kehyksessä on noin 60 milj. euroa väljyyttä. Viitostie ry tasapainoisen aluekehityksen näkökulmasta perustellusti esittää, että kehyksessä oleva 60 miljoonan euron kohdistamaton raha osoitetaan valtatie 5 Leppävirta-Kuopio (120 milj. €) välin kehittämiseen. Kyseinen hanke on mahdollista toteuttaa kahdessa vaiheessa, investointi voidaan aloittaa heti eikä investointi vaaranna muita tärkeitä hankkeita koreissa 1A ja 1B.

VIITOSTIE RY

- **Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seurantaa? Saako Väylävirasto riittävästi ja oikea-aikaisesti tietoa väyläverkon kunnossapito- ja kehittämistarpeista mm. alueellisen liikennejärjestelmätyön, väylien suunnittelun ja asiakkuusyhteistyön avulla?**

Viitostie ry pitää hyvänä, että liikenneverkon strategista tilannekuvaa päivitetään kaksi kertaa vuodessa. On tärkeää, että tilannekuvan ja tietopohjan muodostumisen periaatteet ovat läpinäkyviä sekä selkeitä ja niistä avoimesti keskustellaan eri osapuolten kanssa.

- **Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmaa?**

Viitostie ry kiittää Väylävirastoa hyvästä ja rakentavasta yhteistyöstä.

Tässä yhteydessä yhdistys haluaa esittää, että valtatie 5 nostetaan kokonaisuudessa pääväyläverkkoon kuuluvaksi. Nyt valtatie 5 ei ole koko matkaltaan Helsingistä Sodankylään pääväyläverkkoa (Liikenne- ja viestintäministeriön asetus maanteiden ja rautateiden pääväylystä ja niiden palvelutasosta), vain – Kajaaniin (tieosat 113-306) saakka. Kuitenkin valtatie 5 Kajaanista Sodankylään saakka on vaihtoehtoinen väylä (valtatie 4) erityisesti rahtiliikenteelle ja matkailulle. Lisäksi on huomioitava, että Kajaanista Kemijärvelle ei ole omassa vaihtoehtoista liikennemuotoa, raideyhteyttä, mikä takaisi matkailun, logistiikan ja huoltovarmuuden tarpeet.

Kunnioittavasti

Viitostie ry:n puheenjohtaja, Kuopion alueen kauppakamarin toimitusjohtaja *Kaija Savolainen*, puh. 040 514 8784, kaija.savolainen@kuopiochamber.fi

Viitostie ry:n varapuheenjohtaja, maakuntaneuvos *Markku Kakriainen*, puh. 0400 651 204, markkukakriainen@live.com

Viitostien varapuheenjohtaja *Martti Turunen*, puh. 0400 699 964, martti.turunen@kuusamo.fi

Viitostie ry:n sihteeri ja tiedottaja, *Saara Liukkonen*, puh. 040 5020 583, saaraliu@saaraliu.fi

Viitostie ry

Viitostie ry on viitostien eli valtatie 5:n varren kuntien sekä yritysten muodostama yhdistys. Vuonna 1968 perustettu yhdistys on valtakunnallisesti kattava ja siihen kuuluu 21 kuntaa, kuntayhtymä ja kaksi alueellista kauppakamaria. Yhdistyksen tarkoituksena on tehdä tunnetuksi Suomen valtatie 5:ttä liikenne- ja matkailureittinä kotimaassa ja ulkomailla sekä edistää liikenteen, saavutettavuuden ja elinvoiman kehitystä sen vaikutusalueella.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys toimii valtatie 5:n edunvalvojana ja edistää tarvittavaa tutkimus- ja kehitystyötä, julkaisee valtatie 5:n vaikutusalueen liikennettä ja elinvoimaa edistävää esite- ja muuta aineistoa, järjestää tiedotus- ja asiantuntijatilaisuuksia sekä tekee esityksiä ja antaa lausuntoja ja kannanottoja.

www.viitostie.fi
